

TARAFLAR

Doç. Dr. Emel HANAĞASI

©Bu doküman eğitim amacıyla hazırlanmış ve öğrenciye verilmiştir.

İzinsiz çoğaltılması ve satılması halinde gerekli cezaî ve hukukî yollara başvurulacaktır.

Davada taraflar ve tarafların temsili

Taraf
Kavramı

Taraf
Ehliyeti

Dava
Ehliyeti

Dava
Takip
Yetkisi

Sıfat
(Husumet)

Tarafların
temsili

Dava
arkadaşlığı

***TARAF
KİMDİR?***

Somut bir davada, tarafla ilgili üç sorunun araştırılması gerekir:

- Görülmekte olan davada **taraf kimdir?**
- Bu kişi **taraf ve dava ehliyetine ve dava takip yetkisine** sahip midir?
- Bu kişi, **gerçekten taraf mıdır?**
Yani, onun talebinin esası hakkında karar verilebilir mi? (***sıfat/husumet***)

TARAF KAVRAMI

- **Davada iki taraf sistemi** kabul edilmiştir. Dava açarak mahkemeden hukukî koruma isteyen kimseye “**davacı (müddei)**”; davacının sübjektif hakkını ihlâl ettiğini veya tehlikeye soktuğunu veya davacıdan haksız bir talepte bulunduğu iddia edilen “**davalı (müddeialeyh)**” denir.
- Çekişmesiz yargıda ise, “**ilgili**” kavramı esastır.
- Geçici hukukî korumalar bakımından ise, geçici hukukî koruma asıl korumadan ayrı veya ondan önce talep ediliyorsa, “**geçici hukukî koruma talep eden/isteyen**” ve “**karşı taraf**” ifadeleri kullanılmalıdır.

MUTLAKA VE SADECE İKİ TARAF!

- **Taraflar birbirinden farklı olmalı**
 - *Tüzel kişinin organları birbirlerine ve merkeze karşı dava açamazlar*
 - *TTK m. 445, 446/c, Yön. Kur. Genel kurul kararının iptali davası açarsa?*
- **Dava sırasında tek mirasçı külli halef olur; şirketler birleşirse dava biter!**
 - *Taraflar birbirlerinin temsilcisi olamazlar.*
 - *Tanığı olamazlar.*
 - *Dava arkadaşı olamazlar.*
 - *Davasına müdahale edemezler.*

GÖRÜLMEKTE OLAN DAVADA TARAF KİMDİR?

- Taraf, mahkemeden ***hukukî korunma talep eden*** ve ***kendisine karşı korunma talep edilen*** kişidir.
- Hukumumuzda **şeklî taraf teorisi** kabul edilmiştir: Bir davanın taraflarının kimler olduğu, davacı tarafından dava dilekçesinde gösterilir. Bir kimse, dava dilekçesinde bir talepte bulunmakla davacı; davalı olarak gösterilmekle ve kendisine dava dilekçesi tebliğ edilmekle de davalı olur.

Cumhuriyet Savcısının Davada Taraf Olması

- **m. 70** – Kanunda açıkça öngörülen hallerde, **taraf** olarak yer alır
 - ***Şekli anlamda taraflıktır!***
- Bu davalarda, **kural olarak re'sen araştırma ilkesi uygulanır!**

TARAF EHLİYETİ

- Taraf ehliyeti, davada taraf olabilme, **usul hukuku ilişkisinin süjesi olabilme ehliyetidir. Hak (medenî haklardan yararlanma) ehliyeti** bulunan her gerçek ve tüzel kişi, davada taraf ehliyetine sahiptir. (m. 50; TMK m. 8, 48).
- Taraf ehliyeti **dava şartıdır (m. 114, 1/d)**. Bu husus davanın her aşamasında hâkim tarafından incelenebilir; taraflar da davanın sonuna kadar bunu ileri sürebilirler (m. 115).
- Taraf ehliyeti aynı zamanda **usul işleminin geçerlilik koşuludur**. Bu eksik ise yapılan işlem geçerli değildir.
- Taraf ehliyeti eksikliğine rağmen hüküm verilirse, **etkisiz hükümdür**; yargılamanın yenilenmesine gerek yok!

GERÇEK KİŞİLERİN TARAF EHLİYETİ

➤ Taraf ehliyeti, çocuğun sağ olarak bütünüyle doğduğu anda başlar (m. 50; TMK m. 8, 28). Fakat cenin, sağ doğmak şartıyla ana rahmine düştüğü andan başlayarak taraf ehliyetine sahiptir. Tayin edilen kayyım (TMK m. 427/3) ceninin kanunî temsilcisi sıfatıyla cenin adına dava açabilir. Çocuk ölü doğarsa dava konusuz kalır. Çocuk doğmadan önce dava sonuçlanır ve ondan sonra çocuk ölü doğarsa, mahkemenin kararı hükümsüz hale gelir.

➤ Gerçek kişilerin kişiliği ve bununla hak ehliyeti ölümle sona erer (TMK m. 28, 1). Bu nedenle, **ÖLMÜŞ OLAN KİŞİNİN TARAF EHLİYETİ YOKTUR!**

**DAVA TARİHİNDEN ÖNCE ÖLMÜŞ OLAN KİŞİYE KARŞI
DAVA AÇILAMAZ!**

Davacı, dava tarihinden önce ölmüş kişiye karşı dava açarsa, bu dava, kural olarak **taraf ehliyetinin olmayışı sebebiyle, dava şartı yokluğundan usulden reddedilmeli;** verilen hüküm kaldırılmalı/bozulmalıdır (istisna: Kadastro K. m. 29; Kamulaştırma K. m. 14).

Davalının öldüğü bilinmeden ölen kişiye karşı dava açılmışsa, **iradî taraf değişikliğine** izin verildiğinden (m. 124, 4), davacının ölenin mirasçılarına karşı bu davayı sürdürebilmesi gerekir.

DAVA TARİHİNDEN ÖNCE ÖLMÜŞ OLAN KİŞİ ADINA DAVA AÇILAMAZ!

Müvekkilin ölümü ile davaya vekâlet son bulduğundan, müvekkilin sağlığında düzenlediği vekâletname ile yetkili kıldığı avukat, müvekkilinin ölümünden sonra onun adına dava açamaz. Bu halde, davanın **taraf ehliyeti yokluğu (dava şartı eksikliği) nedeniyle usulden reddi** gerekir. Mirasçılar bu davaya devam edemezler; mirasçıların ayrı bir dava açması gerekir.

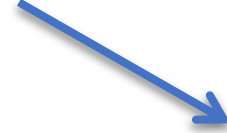

Avukat müvekkilinin öldüğünü bilmeden onun adına dava açmış ise, **iradî taraf değişikliğine** izin verildiğinden **(m. 124, 4)**, bu durum kabul edilebilir bir yanılgiya dayanıyorsa, hâkim karşı tarafın onayını aramaksızın **taraf değişikliği talebini kabul edebilir.**

TARAF DAVA AÇILDIKTAN SONRA ÖLMÜŞSE

Yalnız öleni ilgilendiren (mirasçılara geçmeyen haklara ilişkin) davalar, tarafın ölümü ile **konusuz kalır**; bu davalara ölen tarafın mirasçılara karşı veya mirasçılar tarafından devam edilmesine imkân yoktur. Bu halde, mahkeme **“karar vermeye yer olmadığı”** şeklinde bir karar verir.

Yalnız ölen tarafı ilgilendirmeyen, yani mirasçılarının malvarlığı haklarını etkileyen davalar, hemen reddedilmez. Bu davalara, ölen tarafın mirasçılara karşı veya mirasçılar tarafından devam edilebilir. Ölenin mirasçılarının kısmen veya tamamen bilinmemesi ve yapılan araştırmaya rağmen bulunmaması durumunda, diğer tarafın, talebiyle davanın takibi için bir kayyım da tayin edebilir (**m. 55**).

DAVAYA MİRASÇILAR TARAFINDAN DEVAM EDİLMESİ

➤ Ölen tarafın mirasçıları mahkemeye başvurarak davaya devam edilmesini isterlerse = Davaya mirasçılar ile diğer taraf arasında devam edilir.

➤ Ölen tarafın mirasçıları mahkemeye başvurarak davaya devam edilmesini istemezlerse = Diğer (sağ kalan) taraf, ölen tarafın mirasçılarına tebligat yapılmasını ve mirasçıların duruşmaya çağrılmasını isteyebilir:

❖ Bunun üzerine, ölenin bütün mirasçıları duruşmaya gelirlerse, davaya devam edilir.

❖ Mirasçılar duruşmaya gelmez ise, mahkemenin mirasın reddi sürelerinin geçmesini sağlayacak şekilde davayı ertelemesi gerekir. Mirasın reddi süresi bittikten sonra, ölen tarafın bütün mirasçıları duruşmaya çağrılır:

✓ Hepsi gelirse veya bir vekil gönderirlerse, davaya devam edilir.

✓ Ölen tarafın mirasçılarından bazısı duruşmaya gelmezse, gelmeyen mirasçıların davaya katılmasını, olmazsa terekeye bir temsilci atanmasını sağlamak için gelen mirasçıya mahkemece bir süre verilir.

✓ Ölen tarafın mirasçıları veya bazıları bilinmiyorsa, mahkeme, davanın takibi için terekeye bir kayyım tâyin edilmesini sulh mahkemesinden isteyebilir.

✓ Mirasın reddi süresi içinde yapılması gereken gecikmesinde zarar olan işleri takip etmek için de bir kayyım tâyin edilebilir (m. 55).

TÜZEL KİŞİLERİN TARAF EHLİYETİ

ÖZEL HUKUK TÜZEL KİŞİLERİ

- **Dava, tüzel kişi adına veya tüzel kişiye karşı açılır. Tüzel kişiliğin son bulması ile, artık eski tüzel kişinin taraf ehliyeti de son bulur. Tüzel kişiliği son bulan eski tüzel kişinin malvarlığı haklarına ilişkin davalar, son bulan tüzel kişinin kanunî halefi olan tüzel kişiye karşı veya onun adına açılır.**
- **Bir tüzel kişinin taraf bulunduğu bir dava devam ederken tüzel kişiliğin son bulması halinde, o tüzel kişinin taraf ehliyeti de son bulur. Bu nedenle, davaya eski tüzel kişiye karşı veya onun tarafından devam edilmesine imkân yoktur. Ancak tüzel kişiliği sona eren eski tüzel kişinin umumî (kanunî) halefi olan başka bir tüzel kişi varsa, bu tüzel kişi, sona eren tüzel kişinin davadaki yerini alır ve davaya ona karşı veya onun tarafından devam edilir.**

ihya

- Davada sırf bir taraf olarak yer alabilmesi ya da davanın ona karşı yönetilebilmesi adına eskiden mevcut şimdi mevcut olmayan bir tüzel kişinin, mahkeme kararıyla bir geçici tespit ile **tekrar canlandırılmasıdır** (örn. TTK m. 547).

KAMU TÜZEL KİŞİLERİ

Bkz. 659 s. K. KHK

- **Kamu tüzel kişileri taraf ehliyetine sahiptir.**
- **Kamu tüzel kişilerinin başında Devlet bulunur. Bakanlıkların Devlet tüzel kişiliğinden ayrı ve bağımsız bir tüzel kişilikleri yoktur. Fakat bakanlıklar, Devlet tüzel kişiliğinin birer organı oldukları için, davada taraf ehliyetine sahiptirler.** Devlet tüzel kişiliğinin (bakanlıkların) taraf bulunduğu davalar, **Hazine avukatları tarafından takip edilir.**
- **Bakanlıklara bağlı bazı genel müdürlüklerin ayrı bir tüzel kişiliği vardır. Bu genel müdürlükler taraf ehliyetine sahiptirler.** Bu halde, davalar, bu genel müdürlükler tarafından veya onlara karşı açılır, bağlı bulundukları bakanlıklara karşı açılmaz.
- **İl özel idareleri, köyler ve belediyeler kamu tüzel kişiliğine sahip olup (Anayasa m. 127), bu nedenle taraf ehliyetine de sahiptirler.**
- **Kamu iktisadi teşebbüsleri ve bunlara bağlı müesseseler tüzel kişiliğe ve bununla taraf ehliyetine sahiptir.**

➤ Tüzel kişiliği bulunmayan toplulukların taraf ehliyeti yoktur.

ADİ ORTAKLIK

ADİ ORTAKLIK TARAFINDAN DAVA AÇILMASI DURUMUNDA=, Elbirliği mülkiyeti kuralları gereğince, **bütün ortaklar tarafından birlikte açılması gerekir.** Ortaklar bu davada **zorunlu dava arkadaşı** olarak hareket ederler.

ADİ ORTAKLIĞA DAVA AÇILMASI DURUMUNDA=

➤ Dava konusunun para alacağı olması durumunda ise, ortaklar bu borçtan müteselsilen sorumlu olduklarından **bir ortağa veya ortakların tümüne veya bazılarına karşı alacak davası açılabilir.** Bu durumda, davalı ortaklar arasında **ihtiyari dava arkadaşlığı** vardır.

➤ Dava konusunun paradan başka bir şey olması durumunda, elbirliği ile mülkiyet kuralları gereğince **bütün ortaklara karşı birlikte açılması gerekmektedir.** Bu durumda da ortaklar arasında **mecburi dava arkadaşlığı** vardır.

❑ *Ortaklardan birine dava konusunda özel yetki verilmişse, ortak, kendi adına asaleten ve diğer ortakların temsilcisi olarak, tek başına dava açabilir veya ona karşı dava açılabilir.*

MİRAS ORTAKLIĞI

MİRAS ORTAKLIĞI TARAFINDAN DAVA AÇILMASI DURUMUNDA

- Geçerli mülkiyet düzeni elbirliği halinde mülkiyet olduğundan, miras şirketinin (terekenin) tümüne ilişkin davaların, kural olarak bütün mirasçılar tarafından birlikte açılması gerekir. Böyle bir davada mirasçılar arasında **zorunlu dava arkadaşlığı** vardır.
- Bütün mirasçılar içlerinden birinin dava açmasına karar verirlerse, o mirasçı kendi adına ve diğer mirasçıların temsilcisi olarak, yalnız başına dava açabilir ve davayı takip edebilir.

MİRASÇILARA KARŞI DAVA AÇILMASI

- Terekeye ilişkin olarak mirasçılara karşı açılacak para alacağı davalarında, mirasçılar tereke borçlarından müteselsilen sorumlu olduklarından davacı istediği mirasçıya karşı dava açabilir. Bu durumda mirasçılar arasında **ihtiyari dava arkadaşlığı** söz konusu olur.
- Terekeye ilişkin olarak mirasçılara karşı açılacak davanın konusu paradan başka bir şey ise, davanın bütün mirasçılara karşı açılması gerekmektedir. Çünkü mirasçılar arasında geçerli olan mülkiyet elbirliği mülkiyetidir. Bu durumda davalı mirasçılar arasında **zorunlu dava arkadaşlığı** söz konusu olmaktadır.

➤ Terekeye bir *temsilci* atanmış ise, terekeye ilişkin davaları takip etme yetkisi de tereke temsilcisine geçmektedir. Mirasçılar temsilci varken, dava açamazlar.

➤ Vasiyeti yerine getirme görevlisi atanmışsa (TMK m. 550), atanan vasiyeti yerine getirme görevlisi terekeyle ilgili davalarda ve takiplerde, miras ortaklığını temsil eder. Va

➤ Terekenin resmen yönetiminde görev alan *tereke yöneticisi*, tereke yöneticisinin görevine giren hususlarda, miras ortaklığının temsilcisidir; miras şirketi adına açılan davalarda şirketi temsil eder; gereken hallerde şirket adına dava açar (TMK m. 593, II).

DAVA EHLİYETİ

DAVADA TARAF OLARAK GÖSTERİLEN KİŞİLER DAVA EHLİYETİNE SAHİP MİDİR?

- Dava ehliyeti, kişinin kendisinin veya yetkili kılacağı bir temsilci (vekil) aracılığı ile bir davayı (davacı veya davalı olarak) takip etme ve usul işlemleri yapabilme ehliyetidir (m. 59, I; AvK. m. 35, II).
- Medenî hakları kullanma (fiil) ehliyetine sahip olan bütün gerçek ve tüzel kişiler, dava ehliyetine de sahiptir (m. 51).
- **Dava ehliyeti dava şartıdır (m. 114, I/d).** Bu husus davanın her aşamasında hâkim tarafından incelenebilir; taraflar da davanın sonuna kadar bunu ileri sürebilirler (m. 115).
- **Taraf ehliyeti aynı zamanda usul işleminin geçerlilik koşuludur.** Bu eksik ise yapılan işlem geçerli değildir. Ancak bu geçersizlik iyileştirilebilir.

GERÇEK KİŞİLERİN DAVA EHLİYETİ

TAM DAVA EHLİYETİ OLANLAR: Ayırt etme gücüne sahip, ergin ve kısıtlı bulunmayan her gerçek kişi **tam dava ehliyetine** sahiptir (**m. 51; TMK m. 9 vd.**); bizzat kendisi dava açabilir ve takip edebilir.

SINIRLI DAVA EHLİYETİ OLANLAR: Ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar, kural olarak dava ehliyetine sahip değildir (**m. 51; TMK m. 16, I, c.2**); bu kişiler davada **kanunî temsilcileri tarafından temsil edilirler** (**m. 52; m. 114, I/d**). TMK bazı hallerde, bu kişilere kısmî fiil ehliyeti tanımaktadır. Kısmî fiil ehliyetine sahip olunan yerde dava ehliyeti de bulunmaktadır.

DAVA EHLİYETİ OLMAYANLAR: Ayırt etme gücünden yoksun olan kişilerin medenî hakları kullanma (fiil) ehliyeti ve dolayısıyla dava ehliyeti yoktur (**m. 51; TMK m. 14-15**). **Dava ehliyeti olmayan kişiler, taraf bulundukları davalarda kanunî temsilcileri tarafından temsil edilir** (**m. 52; m. 114, I/d**).

➤ **DAVA EHLİYETİ OLMAYAN KİŞİ, DAVAYI KENDİSİ AÇMIŞ İSE**, hâkim, davacının kanunî temsilcisine, davaya onay verebilmesi için uygun süre vermesi gerekir. Kanunî temsilci, kendisine onay verirse, davaya kanunî temsilci veya onun tayin edeceği vekil tarafından devam edilir. Onay vermezse, o zaman dava, dava şartı olan dava ehliyetinin yokluğu nedeniyle, esasa girilmeden reddedilir.

➤ **DAVA EHLİYETİ OLMAYAN KİŞİYE KARŞI DAVA AÇILMASI HALİNDE**, dava dilekçesi, davalının kanunî temsilcisine tebliğ edilir; davalının kanunî temsilcisi yok ise, önce davalıya bir kanunî temsilci atanması yoluna başvurulur.

➤ **DAVA EHLİYETİ OLMAYAN DAVALIYA KARŞI VEYA ONUN TARAFINDAN YAPILAN USUL İŞLEMLERİ geçersizdir**. Fakat, davalının kanunî temsilcisi veya dava sırasında dava ehliyeti kazanan davalının kendisi davalıya karşı veya onun tarafından yapılmış olan usul işlemlerine onay verebilir.

➤ **Temsilci niteliğinde olmayan kişi huzurunda davanın görülmüş ve karara bağlanmış olması yargılamanın iadesi sebebidir!**

TÜZEL KİŞİLERİN DAVA EHLİYETİ

Tüzel kişiler, **davayı yetkili organları aracılığı ile takip ederler** (m. 52; TMK m. 49).

ÖZEL HUKUK TÜZEL KİŞİLERİNİN dava ehliyeti, kanuna ve tüzüklere göre bunun için gerekli organlara sahip olmaları ile başlar (TMK m. 49). Kimlerin organ olduğu ve bu nedenle tüzel kişiyi dışarıya karşı kimlerin temsil edebileceği kanuna ve tüzel kişinin kuruluş belgesine göre belirlenir.

KAMU TÜZEL KİŞİLERİ de taraf bulundukları davaları yetkili organları aracılığı ile takip ederler.

Bkz. 659 s.
K. KHK

TÜZEL KİŞİYİ TEMSİL YETKİSİ OLMAYAN BİR KİŞİ TARAFINDAN TÜZEL KİŞİ ADINA DAVA AÇILMIŞ OLMASI HALİNDE, mahkeme, adına dava açılan tüzel kişinin yetkili organı veya temsilcisi olan kişiye davaya onay verebilmesi için uygun bir süre verir. Bunun üzerine, tüzel kişinin yetkili organı veya temsilcisi olan kişi onay verirse, davaya onun tarafından devam edilir; onay vermezse dava, esasa girmeden reddedilir.

***DAVA
TAKİP
YETKİSİ***

DAVADA TARAF OLARAK GÖSTERİLEN KİŞİLER DAVA TAKİP YETKİSİNE SAHİP MİDİR?

- Dava takip yetkisi, talep sonucu hakkında hüküm alabilme yetkisidir. Davayı takip yetkisi, maddî hukuktaki **tasarruf yetkisinin** usul hukukuna yansımasıdır. Dolayısıyla, kanunla aksi belirtilmedikçe, bu yetki kural olarak maddî hukuktaki tasarruf yetkisine göre tayin edilir (**m. 53**).
- Kural olarak dava ehliyeti bulunan kimsenin davayı takip yetkisi de mevcuttur; ancak, bazı durumlarda tarafın dava ehliyeti olmakla birlikte davayı takip yetkisi kendisi dışında üçüncü bir kişi tarafından kullanılabilir ya da kanun gereği kullanılması zorunlu olabilir. Bu yetkiyi kullanan kişinin gerçekte hukukî ilişkinin tarafı olmasına gerek yoktur.
- Taraf rollerinde değişiklik olmaz.
 - Örneğin iflas durumunda iflas idaresinin konumu,
 - İİK m. 120: Alacağın tahsil amacıyla devri,
 - İİK m. 94, II: Alacaklının, borçlunun henüz tapuya tescil ettirmediği bir taşınmazını borçlu adına tescil ettirmek istemesi,
 - Miras hukukunda tereke temsilcisi veya vasiyeti yerine getirme görevlisinin durumu
- Hüküm, gerçek taraf adına verilir!
- **Davayı takip yetkisi dava şartıdır.** Bu husus davanın her aşamasında hâkim tarafından incelenebilir; taraflar da davanın sonuna kadar bunu ileri sürebilirler.

SIFAT

DAVADA TARAF OLARAK GÖSTERİLEN KİŞİLER GERÇEKTEN O DAVADA TARAF SIFATINA SAHİP MİDİR? SIFAT/HUSUMET

Sıfat, **dava konusu sübjektif hak ile taraflar arasındaki ilişkidir.**

- Dava konusu hakkın esası hakkında bir karar verilebilmesi için, davanın taraflarının o davada gerçekten davacı ve davalı sıfatına sahip olmaları gerekir; aksi halde, dava, sıfat yokluğundan (husumetten) reddedilir.
- Bir davada **davacı olma sıfatı (aktif husumet)**, dava konusu hakkın sahibine; **davalı olma sıfatı (pasif husumet)** ise, o hakka uymakla yükümlü (borçlu) olan kişiye aittir.
- **Taraf sıfatı**, maddi hukuka ilişkin bir **itirazdır!** Bu nedenle, hâkim sıfat yokluğunu, ancak tarafların bildirmiş oldukları (dava dosyasındaki) vakıalara göre kendiliğinden gözetir.
- Sıfat yokluğu, bir davada dava şartlarından sonra ve diğer itiraz ve def' ilerden sonra incelenir.

Tarafta değişme

- İki türlü olur:
 - Mevcut tarafların yerine yenisinin gelmesi
 - Dava arkadaşı olarak katılım

Tarafta değişme

- Kanuni
 - Dava devam ederken ölüm veya tüzel kişiliğin sona ermesi
 - Dava konusunun devri, m. 125
 - Davaların birleştirilmesi ve ayrılması
- İradi
 - HMK m. 124

İRADÎ TARAF DEĞİŞİKLİĞİ (m. 124)

Bir davada taraf değışikliğı, **ancak karşı tarafın açık rızası ile** mümkündür. Bu konuda kanunlarda yer alan özel hükümler saklıdır.

Ancak, **maddi bir hatadan kaynaklanan** veya **dürüstlük kuralına aykırı olmayan** taraf değışikliğı talebi, karşı tarafın rızası aranmaksızın hâkim tarafından kabul edilir.

Dava dilekçesinde tarafın yanlış veya eksik gösterilmesi kabul edilebilir bir yanılğıya dayanıyorsa, hâkim karşı tarafın rızasını aramaksızın taraf değışikliğı talebini kabul edebilir. Bu durumda hâkim, davanın tarafı olmaktan çıkarılan ve aleyhine dava açılmasına sebebiyet vermeyen kişi lehine yargılama giderlerine hükmeder.

Maddi hatadan kaynaklanan- “Dosyadaki mevcut belge ve delillere göre: Z.A. tarafından G. M.’ya 27.8.1999 tarihinde kendisine ait taşınmazlarını kiraya vermesi ve vekil tutması için vekaletname düzenlendiği, itirazın kaldırılması istemine konu takibin dayanağı 1.1.2008 başlangıç tarihli kira sözleşmesinin Z.A’na vekaleten G. M. tarafından imzalandığı, G. M.’nun almış olduğu vekalet istinaden Z.A. adına vekil tayin ettiği, dolayısıyla davacı vekilinin G.M. vekili olmayıp Z.A. vekili olduğu anlaşılmaktadır. –Nitekim davacı vekili 1.10.2010 tarihli duruşmadaki beyanıyla davanın Z.A. adına açıldığını, maddi hata sonucu dava dilekçesine vekil G.M.’nun adının yazıldığını beyan etmiştir. Tüm bu belgeler, takip talebine alacaklı ve dava dilekçesinde davacı isminin Z.A. yerine vekili G.M. yazılmasının maddi hatadan kaynaklandığını göstermektedir.” (HGK, 19.9.2012, 6-338/586).

Dürüstlük kuralına aykırı olmayan- “Ancak, davalı Harun’un ‘ölü’ olduğu, ne tapu kaydında ne de kadastro tespit tutanağında belirtilmediğine göre; davacı Hazine, doğru olarak husumet yönelttiği tapu maliki Harun’un, dava açıldığı sırada ölü olduğunu bilebilecek bir durumda olmadığı gibi durumdan da haberdar edilmemiştir. Bir başka deyişle, bu gibi durumlarda, belirtilen yasa maddeleri uyarınca, verilecek ara kararlar durumun belirtilmesi, dava şartı noksanlığının giderilmesi ve davanın doğru hasma yöneltilmesi için davacıya imkan sağlanması gerektiği kabul edilmelidir.” (16. HD, 31.1.2013, K. 2012/9435, K. 2013/418).

Kabul edilebilir bir yanılı- “Davacı dava dilekçesinde tespit maliki olarak Hazine yerine kadastro müdürlüğüne husumet yönelterek dava açmıştır. Davacının asıl dava etmek istediğinin kadastro müdürlüğü değil, Hazine olduğu belirgin olup; bu durumda temsilcide hata yapıldığı kuşkusuzdur.” (16 HD, 5.7.2012, 5087/6064).

“ Bu yönde husumet yöneltilen Ç... N... Adi ortaklığının tüzel kişiliği, yani davada taraf ehliyeti yoktur. Hal böyle olunca yukarıda değinilen yasal düzenlemeler çerçevesinde; adi ortaklığı oluşturan tüzel kişiler Ç... İnş. San. Ve Tic. AŞ. Ve N... Mühendislik A.Ş.ye yöntemince husumet yöneltilmesi sağlanıp tüm kanıtları toplandıktan sonra yapılacak değerlendirme sonucuna göre karar verilmesi gerekir.” ‘10 HD, 25.3.2013, 4916/5672).

TARAFLARIN TEMSİLİ

TARAFLARIN KANUNİ TEMSİLİ

- Dava ehliyetine (medenî hakları kullanma ehliyetine) sahip olmayanlar davada kanuni temsilcileri, tüzel kişiler ise yetkili organları tarafından temsil edilir (m. 52).
- Taraflardan birinin vesayet altına alınması veya kendisine yasal danışman atanması talebi mahkemeye uygun bulunur ya da mahkemeye gerekli görülürse, bu konuda kesin bir karar verilinceye kadar yargılama ertelenebilir (m. 56). Taraflardan biri kanun gereğince tedavi, gözlem veya koruma altına alınmış yahut başkalarıyla görüşmekten yasaklanmış olup da kendisi veya vekilinin mahkemede bulunması mümkün değilse, o kimse hakkında davayı takip için kayyım atanıncaya kadar yargılama ertelenebilir.
- Temsilci olmayan kimselerin huzuruyla davanın görülmüş ve karara bağlanmış olması yargılamanın yenilenmesi, mutlak temyiz ve istinafta kaldırma nedenidir (HMK m. 375).

- **Kanuni temsilciler**, davanın açılıp yürütülmesinin belli bir makamın iznine bağlı olduğu hâllerde izin belgelerini, **tüzel kişilerin organları** ise temsil belgelerini, dava veya cevap dilekçesiyle mahkemeye vermek zorundadırlar; aksi takdirde dava açamaz ve yargılamayla ilgili hiçbir işlem yapamazlar **(m. 54)**. Ancak, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde mahkeme, kanuni temsilcilerin veya tüzel kişilerin organlarının, yukarıda belirtilen eksikliği gidermeleri şartıyla dava açmalarına yahut davayla ilgili işlem yapmalarına izin verebilir.
- İzin belgesinin alınması için mahkemeye müracaat edilmesi gerekiyorsa ilgiliye, müracaatı için kesin süre verilir. Bu süre içinde mahkemeye başvurulması hâlinde bu konuda karar verilinceye kadar beklenir.
- Süresi içinde belgelerin ibraz edilmemesi veya mahkemeye başvurulmaması hâlinde, **DAVA AÇILMAMIŞ VEYA GERÇEKLEŞTİRİLEN İŞLEMLER YAPILMAMIŞ SAYILIR!**

TARAFLARIN İRADİ TEMSİLİ

Dava ehliyeti olan herkes, davayı bizzat açabileceği gibi bir vekil aracılığıyla da açabilir (**m. 71; AvK. m. 35, III**).

- Türk hukukunda, bir davanın takibi için **vekil (avukat) tutma zorunluluğu yoktur. İstisnalar: m. 79, II ve m. 80**
- Bir kimse kendisini davada bir tek vekil aracılığıyla temsil ettirebileceği gibi, birden fazla vekil aracılığıyla da temsil ettirebilir. **Birden fazla vekil tayin edilmiş ise, her biri diğerinden bağımsız vekâlet görevini yerine getirir.** Bunun aksine yapılan anlaşma, karşı taraf için geçerli değildir (**m. 75**).
- Bir tarafın vekil tutmak istemesi nedeniyle, **yargılama başka bir güne bırakılamaz (m. 77, 3).** Ancak vekil tutulması kabul olunabilir bir özre dayanıyorsa, hâkim bir defalık kısa (kesin) bir süre verebilir.
- **Avukatın istifa etmesi, azledilmesi veya dosyayı incelememiş olması sebebiyle yargılama başka bir güne bırakılamaz (m. 77, 4).**

- Davada vekil olabilecek kişiler, kural olarak **baroda kayıtlı avukatlardır** (AvK m. 35; karş. AvK. m. 26; Geçici m. 17; Kadastro K. m. 21, I).
- Davaya vekâlet **dava şartıdır.**
- Davaya vekâlet deruhte etmesine kanunen imkân bulunmayan kişiler, **vekil sıfatıyla mahkemeye kabul olunmaz .**
- **Davaya vekâlet ehliyeti olmayan kişi tarafından dava açılmışsa,** hâkim davacıya, bu davaya icazet verip vermeyeceğini bildirmesi için uygun bir süre vermelidir (m. 115, 2). Davacı, davayı bizzat takip etmek veya davaya vekâlet ehliyeti bulunan bir vekil tayin ederek takip ettirmek suretiyle davaya icazet verirse, davaya devam edilir. Davacı icazet vermezse, mahkemece, davanın dava şartı yokluğundan esasa girmeden reddine karar verilmelidir.
- **Açılmış bir davayı davaya vekâlet ehliyeti olmayan kişinin takip etmesi** mümkün değildir. Ancak, mahkemenin, vekilin kabul olunmaması üzerine asıla bir defaya mahsus olmak üzere kendiliğinden davetiye göndererek durumu bildirmesi uygun olur.

VEKÂLETİN VERİLMESİ

- Davaya vekâlet verilmesi tek taraflı hukukî işlemdir.
- Davaya vekâlet verilmesi yalnız başına bir sözleşme değildir. Vekâletname vekilin müvekkilini temsil etmeye yetkili olduğunu gösterir.
- **Genel vekâletname**, vekile dava takip etme yetkisini vermez. Bunun için **genel vekâletnamede özel bir dava takip etme yetkisi bulunmalı veya vekile ayrı bir dava vekâletnamesi verilmelidir** (TBK m. 504).
- Dava vekâletnamesi de **özel** veya **genel** verilebilir.

VEKÂLETNAMESİNİN MAHKEMEYE VERİLMESİ

- Vekil, vekâletnamesinin aslını veya onaylı örneğini, dava dosyasına konulmak üzere, mahkemeye vermekle yükümlüdür (**m. 76, 77, I, c.1**). Vekâletnamenin aslının veya onanmış örneğinin her dosya için ayrı ayrı verilmesi zorunludur.
- Vekil ile takip edilen davalarda **geçerli bir vekâletname bulunması ve bu geçerli vekâletnamenin mahkemeye verilmesi dava şartıdır.**
- **Vekâletnamesinin aslını veya onaylı örneğini vermeyen avukat, dava açamaz ve yargılamayla ilgili hiçbir işlem yapamaz.** Ancak, gecikmesinde zarar doğabilecek hâllerde mahkeme, vereceği kesin süre içinde vekâletnamesini getirmek koşuluyla avukatın dava açmasına veya usul işlemlerini yapmasına izin verebilir. Bu süre içinde vekâletname verilmez veya asıl taraf yapılan işlemleri kabul ettiğini dilekçeyle mahkemeye bildirmez ise dava açılmamış veya gerçekleştirilen işlemler yapılmamış sayılır (**m. 77, I**).

DAVAYA VEKÂLETİN KAPSAMI

DAVAYA VEKÂLETİN KANUNÎ KAPSAMI (m. 73)

Davaya vekâlet, kanunda özel yetki verilmesini gerektiren hususlar saklı kalmak üzere, **hüküm kesinleşinceye kadar,**

✓ **Vekilin davanın takibi için gereken bütün işlemleri yapmasına,**

✓ **Hükmün yerine getirilmesine,**

✓ **Yargılama giderlerinin tahsili ile buna ilişkin makbuz vermesine,**

✓ **Bu işlemlerin tamamının kendisine karşı da yapılabilmesine**

ilişkin yetkiyi kapsar.

Belirtilen bu yetkiyi kısıtlamaya yönelik bütün sınırlandırıcı işlemler, karşı taraf yönünden geçersizdir!

VEKİLE ÖZEL YETKİ VERİLMESİNİ GEREKTİREN İŞLEMLER (m. 74)

Açıkça yetki verilmemiş ise vekil; sulh olamaz, hâkimi reddedemez, davanın tamamını ıslah edemez, **yemin teklif edemez, yemini kabul, iade** veya reddedemez, başkasını tevkil edemez, haczi kaldıramaz, **müvekkilinin iflasını isteyemez**, tahkim ve hakem sözleşmesi yapamaz, konkordato veya **sermaye şirketleri ve kooperatiflerin uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırılması teklifinde bulunamaz ve bunlara muvafakat veremez, alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına başvuramaz, davadan veya kanun yollarından feragat edemez**, karşı tarafı ibra ve davasını kabul edemez, yargılamanın iadesi yoluna gidemez, hâkimlerin fiilleri sebebiyle Devlet aleyhine tazminat davası açamaz, **hangileri hakkında yetki verildiği açıklanmadıkça kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarla ilgili davaları açamaz ve takip edemez.**

Davaya Vekâletin Sona Ermesi

- Vekil veya müvekkilin **ölmesi**
- Vekil veya müvekkilin **fiil ehliyetini** kaybetmesi
- Vekil veya müvekkilin **iflası**
- Süreli bir vekaletnamede sürenin sona ermesi
- Belirli bir iş ile sınırlı verilen vekaletnamede işin tamamlanması
- Vekilin **azledilmesi** (m.83 ve m. 81)
- Vekilin **istifası** (m.81, AvK. m. 41)
- Avukatın **baro kaydının silinmesi**
- Avukatlık ortaklığı adına düzenlenmiş vekalette, **ortaklığı tüzel kişiliği sona ermesi**

**Davaya vekalet sona erince alt vekalet de sona ermez,
zira alt vekil, vekilin değil, müvekkilin vekilidir!**

VEKİLİN İSTİFASI (m. 81; 82; m. 77, 4)

- Belli bir işi takipten veya savunmadan **isteği ile çekilen avukatın** o işe ait vekâlet görevi, **durumun müvekkiline *tebliğinden itibaren iki hafta* devam eder** (Av. K. m. 41, I; HMK m. 82, 1) **(iç ilişki)**.
- Vekilin istifa etmiş olması hâlinde, vekâlet veren davayı takip etmez ve başka bir vekil de görevlendirmez ise tarafın yokluğu hâlinde uygulanacak hükümlere göre (m. 186, m. 150) işlem yapılır **(m. 82)**. Bu durum, müvekkile ihtar edilir.
- Vekilin vekâletten istifa etmesi sebebiyle **yargılama başka bir güne bırakılamaz** **(m. 77, 4)**.
- **Vekilin istifasının, mahkeme ve karşı taraf bakımından hüküm ifade edebilmesi için**, bu konudaki beyanın dilekçeyle bildirilmesi veya tutanağa geçirilmesi ve gerektiğinde ilgisine yapılacak tebligat giderinin de peşin olarak ödenmesi zorunludur **(m. 81) (dış ilişki)**.

VEKİLİN AZLİ (m.81; m. 83; m. 77, 4)

- Vekilin vekâletten azli sebebiyle yargılama başka bir güne bırakılamaz (m. 77, 4).
- Vekilin azlinin, mahkeme ve karşı taraf bakımından hüküm ifade edebilmesi için, bu konudaki beyanın dilekçeyle bildirilmesi veya tutanağa geçirilmesi ve gerektiğinde ilgisine yapılacak tebligat giderinin de peşin olarak ödenmesi zorunludur (m. 81).
- Vekil ile takip edilen davada, vekilin azli hâlinde vekâlet veren, davayı takip etmez ve iki hafta içinde bir başka vekil de görevlendirmez ise tarafın yokluğu hâlinde uygulanacak hükümlere göre işlem yapılır (m. 83).